

Серед істориків ФРН щодо церковного Руху Опору переважала думка безперечної наявності опозиційної діяльності нацистському режиму як з боку нижчого, так і з боку вищого духовенства. Відомі вчені Г. Ріттер і К.-Д. Брахер, апелюючи до правозахисних виступів кардиналів Фаульхабера та Гілема, критикуючи нацистський уряд енцикліки Пія XI, «Mit brennender Sorge» (1937 р.) сходяться в тому, що тільки церковна опозиція представляла собою «дійсний народний рух проти нацизму». Історики ФРН, зокрема Х. Хюртон, У. Хель, Л. Фольк, наполягали що неоднозначність позиції церкви щодо діяльності нацистського уряду, зокрема підписання конкордату 1933 р., була викликана спробою церкви уникнути тотальної уніфікації, забезпечити існування церкви у новому рейху [2, с. 97].

Слід однак констатувати, що у дослідженні проблематики німецького Опору, як і в радянських виданнях, так і у виданнях НДР, переважала однобічність. Акцент робився в основному на висвітленні антикомуністичної, а тому потенційно пронацистської, діяльності Церкви (Г. Розанов, Д. Мельников), тож її безпосередній вклад до Руху Опозиції нацистському режиму замовчувався. Дійсно, церква була супротивником комуністичної ідеології, але це не виправдовує оцінки церкви як потенційного прибічника нацистського режиму, а також не є підставою для замовчування вкладу церкви до Руху Опору нацистського уряду у радянській історіографії.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бирнат К. Г., Краусхаар Л. Организация Шульце-Бойзена—Харнака в антифашистской борьбе / К. Г. Бирнат, Л. Краусхаар. — М.: Прогресс, 1974. — 200 с.
2. Бровко Л. Н. Церковь и третий рейх / Л. Н. Бровко. — М.: СПб: Алетейя, 2009. — 471 с.
3. Розанов Г. Германия под властью фашизма / Г. Розанов. — М.: Наука, 1964. — 278 с.

Олена Мусафірова,

студентка 4 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Наук. керівник: **К.Б. Дудорова**, к. ю. н., доцент (БДПУ)

ВІНДИКАЦІЙНИЙ ПОЗОВ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Актуальність дослідження. Право приватної власності, його реальні гарантії, доступний та ефективний судовий захист є одними з основних складових правової держави. Власність – важливий елемент особистої свободи, адже це та сфера, в якій людина вільно обирає власні варіанти поведінки, забезпечує собі певний рівень життя та його якість. Саме тому використання ефективного судового захисту для відстоювання своїх економічних прав, зокрема у вигляді віндикаційного позову, є гарантією сталості і стабільності суспільства та держави.

Ступінь досліджуваності проблеми. Вивченням даної теми займалися такі вітчизняні науковці, як Я.М. Романюк, Л.О. Майстренко Л.І. Григор'єва, С.В. Павловська, Є.О. Харитонов та ін.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства і праць науковців розкрити правову природу віндикаційного позову, дослідити його особливості та співвідношення з іншими засобами захисту права власності.

Методи дослідження. Під час роботи були використані наступні методи: історико-правовий, системний, порівняння тощо.

Сутність дослідження. Одним із найпоширеніших способів захисту права власності є віндикація – звернення власника майна до суду з позовом про витребування майна від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним (ст. 387 ЦК).

Позивач за віндикаційним позовом – власник майна або титульний володілець. Також позивачем може бути особа, яка має речові права на спірне майно (наприклад, спадкоємець до отримання ним свідоцтва про право на спадщину тощо).

Належним відповідачем за віндикаційним позовом є незаконний володілець, який: 1) фактично володіє річчю; 2) володіє нею без належної правової підстави.

Незаконний володілець може бути як добросовісним, так і недобросовісним. Зміст цих понять розкривається у статтях 388, 390 ЦК. У недобросовісного набувача, який самовільно заволодів чужим майном, вкрав або присвоїв річ або, набуваючи річ, знав про неправомірність її придбання, власник має право в усіх випадках витребувати своє майно.

Незаконним добросовісним набувачем є особа, яка не знала і не могла знати про те, що особа, у якої придбано майно, не мала права його відчужувати, тобто такий набувач упевнений, що він володіє своєю річчю, а не чужою. Власник має право витребувати майно у такого набувача лише у разі, якщо майно: 1) було загублене власником або особою, якій він передав майно у володіння; 2) було викрадене у власника або особи, якій він передав майно у володіння; 3) вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом.

Одна з проблем захисту права власності – так звана конкуренція віндикації та реституції. Річ у тому, що наслідком як віндикації, так і реституції є повернення майна його власнику. Віндикація і визнання правочину недійсним, а отже застосування реституції – способи захисту права власності. У зв'язку з цим на практиці і в теорії виникає питання про співвідношення віндикації та реституції, а також про правильне застосування цих інститутів.

Досить часто в позовах вимоги про віндикацію та реституцію поєднуються, змішуються або заявляються помилково (наприклад, позов подає сторона правочину про витребування майна з володіння, яке виникло на підставі недійсного правочину).

Слід зазначити, що незаконне володіння може виникнути на будь-якій підставі, тоді ж як реституція застосовується лише щодо володіння, що виникло на підставі недійсного правочину.

Крім того, віндикація як спосіб захисту може застосовуватися у

відносинах між власником майна та невизначеним колом осіб – будь-ким, хто б заволодів річчю. Реституція застосовується у спорі виключно між сторонами недійсного правочину.

Зобов'язально-правова природа реституції надає їй такої властивості, як взаємність. Це означає, по-перше, що кожна зі сторін може виступати як позивачем, так і відповідачем; по-друге, задоволення вимоги про реституцію може ставитися в залежність від можливості повернення майна другою стороною.

Ще одна відмінність між віндикацією та реституцією полягає в тому, що власник може звертатися з позовом про віндикацію, якщо річ передана (відчужена) іншою особою. Якщо власник сам передав річ особі, від якої вимагає її повернення, мають застосовуватися інші позови: реституційний (якщо був правочин, але він визнаний недійсним) або кондикційний (якщо виконання відбулося без правочину чи іншої правової підстави або якщо правочин визнано таким, що юридично не є укладеним).

Знаючи зазначені відмінності, суд має самостійно визначити, яку вимогу по суті (а не за формою) пред'являє позивач, і, відповідно, застосувати належні норми законодавства, керуючись ст. 5 ЦПК України, відповідно до якої суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законом або договором, а також пункти 3, 4 ч. 1 ст. 264 ЦПК, згідно з якою під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин та яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Однією з ознак того, що пред'явлено віндикаційний позов, є поєднання вимоги про витребування майна з вимогою визнання недійсним правочину, в якому позивач не є стороною.

Може виникнути питання про те, чи не буде суперечності між зазначеними статтями ЦПК та принципом диспозитивності, закріпленим ст. 13 ЦПК (суд розглядає цивільні справи в межах заявлених сторонами вимог) у разі, якщо суд на власний розсуд робитиме висновок про суть позовних вимог, а також про характер відносин між сторонами, адже текстуальне вираження вимог не завжди може збігатися з їх змістом. Романюк Я.М., Майстренко Л.О. переконані, що порушення принципу диспозитивності в такому випадку не буде, оскільки згідно зі ст. 2 ЦПК завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави [1].

Реалії сучасного правосуддя в Україні такі, що досить часто юридична необізнаність учасників судового процесу не дає їм змоги правильно сформулювати свої вимоги та зробити посилання на відповідні норми матеріального права, перешкоджає ефективній роботі суду. Для уникнення будь-яких суперечностей можна було б рекомендувати суду уточнювати у позивача зміст його вимог, з'ясовуючи, якою є мета його звернення до суду, на який результат він сподівається. Це дало б змогу розглядати фактично існуючий спір між сторонами та застосовувати необхідне законодавство, жодним чином не порушуючи принципу диспозитивності.

Висновки. Враховуючи все вищевикладене, можна резюмувати, що в кожній окремій ситуації необхідно обирати засіб захисту права власності виходячи з обставин конкретної справи. В одному разі може бути застосовано двосторонню реституцію та визнання угоди недійсною, в інших справах такий позов не матиме успіху і слід звертатись до суду саме з позовом про витребування майна з чужого незаконного володіння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Романюк Я.М., Майстренко Л.О. Реституція, віндикація, кондикція, відшкодування шкоди: окремі аспекти співвідношення та розмежування / Я.М. Романюк, Л.О. Майстренко // Вісник Верховного Суду України. – 2014. – №9. – С. 22-34.

Нестеренко Аліна,

студентка 1 курсу

гуманітарно-економічного факультету

наук.керівник: **Антощак М.М.**, к. іст. н., доцент (БДПУ)

ДО ПРОБЛЕМАТИКИ ПИТАННЯ ПРИЧИН ПЕЛОПОННЕСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність проблеми. Війни були, є і, швидше за все, будуть невід'ємним атрибутом цивілізації, як би ми не хотіли від них позбутися. Зусиллями багатьох мислителів, починаючи з давніх часів і до сьогодення, були виявлені, описані й обґрунтовані сутнісні ознаки війни, її закони, мінливі зміст і форми, у тому числі і причини виникнення війн в історії людства. Актуальною проблемою залишається тема щодо громадянських війн, їх впливу на політичну та економічну системи країн. Яскравим прикладом такої війни у Стародавній Греції є Пелопоннеська війна. Це була найбільша в історії Стародавньої Греції війна між союзами грецьких полісів: Делоським на чолі з Афінами і Пелопоннеським на чолі зі Спартою. Вона стала фатальним, поворотним періодом в історії античної Греції. Власне, Пелопоннеська війна складається з двох окремих воєн: Архідамової (431-421) і Декелейської (415-404). У 421-415 роках між воюючими сторонами було перемир'я. Поєднав ці дві події в одну Фуکیدід.

Особливістю Пелопоннеської війни було те, що вона велася на території Великої та Малої Греції – в материковій Елладі, Сицилії, в Егейському морі та інших територіях. Афіни та Спарти були протилежними полісами за своїм устроєм. Афіни були демократичним полісом із потужним флотом, Спарта – це аристократичний поліс із могутньою сухопутною армією. Кастовий устрій спартанського суспільства передбачав існування 200 тисяч ілотів – нижчої касті сільськогосподарських робітників та професійних воїнів спартіатів, які все життя займалися військовою підготовкою. Політичне посилення держави Спарти і її роль, як консолідуючого чинника у державі, дуже непокоїло Афіни, які мали зовсім інший політичний і культурний шлях розвитку.

Ступінь досліджуваності проблеми. Питання протистояння двох найбільших полісів Стародавньої Греції, причини загострення відносин між